

De Indische vlieger

Theo Engelen

De Indische vlieger

QV Uitgeverij
Postbus 1027
6501 BA Nijmegen
The Netherlands
Tel: 0031 (0)24-3243653
Website: www.qvuitgeverij.nl
E-mail: info@qvuitgeverij.nl

1e druk heruitgave 2016 – Alle rechten voorbehouden

Ontwerp en opmaak: Anima communicatie & vormgeving, Nijmegen
Druk: Hendrix de Meesterdrukkers, Peer
ISBN 978-94-92435-03-3
NUR 280

© Theo Engelen/ QV Uitgeverij, 2016 – De Indische vlieger

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Indische vlieger

Theo Engelen

QV Uitgeverij
Nijmegen

Proloog

Er was geen oorzaak voor de plotselinge stilte. Ze kwam zo onverwacht dat iedereen verrast was. Een akelig gevoel van onwerkelijkheid kroop langs Sukardi's rug omhoog. Nog maar een moment tevoren had een kakofonie van geluiden de lucht gevuld. De wanhoop van het groepje opgejaagde blanda's was groot. Enkele vrouwen huilden van ellende en smeekten de omstanders om hulp. Kinderen raakten verloren in het gedrang en riepen angstig om hun moeder. Boven alles uit klonk het gehuil van een paar baby's. De vijf overvallers schreeuwden elkaar aanwijzingen toe. Hun uniformen konden niet verhullen dat ze zenuwachtig waren. De aanvoerder was een broodmagere jonge man met vurige ogen. Hij deed zijn best de situatie te beheersen, maar eigenlijk geloofde hij zelf niet in zijn gezag.

En toen werden ze allemaal overvallen door de stilte. De vrouwen met hun kinderen, de Republikeinen in hun bij elkaar geraapte uniformen en de dorpelingen die aange-trokken waren door het kabaal aan de bosrand. Nog even klonken de opgewonden kreten van de apen die gestoord waren in hun rust, maar ook die verstomden. Alleen de vogels bleven met hun gezang de stilte beklemtonen. Sukardi voelde hoe zijn moeder verstrakte. Hij keek omhoog. De kleur was uit haar gezicht weggetrokken en haar lippen prevelden onverstaanbare bezweringen.

'Wie van jullie heeft hier de leiding?' De vrouwenstem klonk boos en verwijtend.

Met een ruk keek Sukardi op. Het was mevrouw Van der Vliet. Ze had een stap vooruit gezet en keek onderzoekend rond. Zoals ze daar stond deed ze nauwelijks nog denken aan de voorname vrouw die Boengoer bewoonde en een

leger van bedienden kordaat bestuurde. De blonde haren hingen los om haar hoofd en zweetdruppels stonden op het anders zo rustige gezicht. Sukardi keek ongeloofig naar haar met modder besmeurde benen.

‘Nou wie? En wat is de bedoeling van dit circus?’ Ze bleef het proberen. Haar zoon Herman was bleek van angst, maar ook hij zette een stap naar voren. Zijn ogen zochten Sukardi’s gezicht. Help, schreeuwden die ogen.

De blik van de aanvoerder ging wild heen en weer, maar er kwam geen woord over zijn lippen.

Weer die stilte.

‘Alsjeblieft. Jullie vechten toch niet tegen vrouwen en kinderen. Laat in elk geval de kinderen gaan.’

De soldaten keken nu allemaal naar hun leider. Hij haalde diep adem. Toen schreeuwde hij met snerpende stem: ‘Hou je mond, mens. Voor jou is de tijd van commanderen voorbij. Wij bepalen nu wat er gebeurt en we zijn jou geen verantwoording verschuldigd.’

Mevrouw Van der Vliet zuchtte. ‘Laten we geen politieke discussie voeren. Het gaat me alleen om het lot van deze mensen en...’

Toen ging het allemaal heel snel. Achteraf was moeilijk vast te stellen wat de aanleiding voor het drama was geweest. Het konden niet de rustige woorden van de Nederlandse vrouw zijn die te veel waren voor de zenuwen van de soldaat. Misschien kwam het wel omdat ze al pratend een stap vooruit had gezet. Of meer nog omdat de soldaat zag dat zijn aanvoerder reageerde door onwillekeurig een stap terug te doen. Zo verschoof de machtsbalans weer naar de blanda’s. Dat nooit!

Sukardi zag de hand naar de koppelriem gaan. Hij zag ook hoe de aanvoerder bezwerend zijn hand ophief en zijn lippen bewoog zonder dat een woord te horen was. Vol ongeloof keek ook hij naar de soldaat. Een klein bolletje ter grootte van een appel vloog door de lucht.

‘Rennen!’ schreeuwde mevrouw Van der Vliet.

Het geluid van de ontploffing was zo hard dat Sukar-

di's oren pijn deden. En toen was er alleen maar gekerm en bloed. Hij wilde niet kijken, maar zijn spieren gehoorzaamden niet. Pas toen zijn moeder hem door elkaar schudde, wendde hij zijn blik af. Hij hoorde hoe ze tegen hem schreeuwde. De ontzetting stond inktzwart in haar ogen. Was Herman nog op tijd weggekomen? Plotseling werd het donker, zijn benen klaptten onder hem weg. Hij voelde nauwelijks nog hoe hij de grond raakte.

'Herman?' fluisterde hij, maar zijn moeder hoorde het niet. Hij sloot zijn ogen. Zoals Herman daar had gestaan, naast zijn moeder en met duidelijk merkbare angst in zijn ogen, dat had hij toch eerder gezien? De beelden van een warme oktobermiddag in 1939 verdreven de gruwelen van zonet. Sukardi's moeder zag verbaasd hoe zich een glimlach vormde op het gezicht van haar bewusteloze zoon.

Deel 1
1939-1945

1939

De dag waarop de herstelwerkzaamheden aan Boengoer begonnen, had aanvankelijk niets opvallends. Hij begon zoals de vele honderden dagen die Sukardi tot op dat moment al achteloos door zijn vingers had laten glijden. Tijd had nog geen betekenis voor hem. De zomer kwam en ging, elke regentijd leek op de vorige. Het dorp waar hij geboren was, vormde zijn wereld. In de kampong woonden alleen maar mensen die hij al zo lang kende dat ze bijna familie waren. Ook de omliggende rijstvelden en het bos waren hem vertrouwd. Zelfs in het donker vond hij er zonder problemen zijn weg.

De horizon van deze wereld lag niet ver. Aan drie kanten torenden bergtoppen hoog boven het oerwoud uit, de Oengaran, de Soembing en de Sendoro. Sukardi kende de namen wel, maar hij was er nooit geweest. Hij verliet zelden het veilige dorp. Een enkele keer vergezelde hij zijn moeder. Dan gingen ze niet naar de bergen, maar net de andere kant op. Daar lag de dichtstbijgelegen stad, Semarang. De voetreis heen en terug duurde enkele dagen. Zeker de heenweg was zwaar. Dan drukten de meegenomen groenten en vruchten zwaar op hun schouders. Zijn moeder verkocht wat ze zelf niet nodig hadden op de grote markt in de stad en op de terugweg hadden ze dus minder te dragen.

De eerste keer dat Sukardi zijn moeder vergezelde, was hij overdonderd door de mensenmassa in de stad. Op de markt zelf leken al die mensen samen te komen. Een woud van benen versperde hem de doorgang, waar hij ook keek. Zijn moeder hurkte tussen haar manden en riep naar de langskomende kopers. Sukardi luisterde vol bewondering naar haar. Thuis was ze zo stil. Hij was verlegen naast haar